Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (kolmas koda)

21. september 2017*

Eelotsusetaotlus – Direktiiv 2005/36/EÜ – Kutsekvalifikatsioonide tunnustamine – Hambatehnikud – Kutsealal tegutsemise tingimused vastuvõtvas liikmesriigis – Hambaarsti kohustusliku vahendamise nõue – Nimetatud nõude kohaldamine kliinilistele hambatehnikutele, kes tegutsevad oma kutsealal päritoluliikmesriigis – ELTL artikkel 49 – Asutamisvabadus – Piirang – Põhjendatus – Üldise huvi eesmärk tagada rahvatervise kaitse – Proportsionaalsus

Kohtuasjas C-125/16,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Prim'Awla tal-Qorti Ċivili (tsiviilkohtu esimene koda, Malta) 23. veebruari 2016. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 29. veebruaril 2016, menetluses

**Malta Dental Technologists Association,**

**John Salomone Reynaud**

*versus*

**Superintendent tas-Saħħa Pubblika,**

**Kunsill tal-Professjonijiet Kumplimentari għall-Mediċina,**

EUROOPA KOHUS (kolmas koda),

koosseisus: koja president L. Bay Larsen, kohtunikud M. Vilaras, J. Malenovský, M. Safjan (ettekandja) ja D. Šváby,

kohtujurist: P. Mengozzi,

kohtusekretär: ametnik R. Schiano,

arvestades kirjalikus menetluses ja 2. märtsi 2017. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

– Malta Dental Technologists Association ja J. S. Reynaud, esindaja: *avukat* T. Azzopardi,

– Kunsill tal-Professjonijiet Kumplimentari għall-Mediċina, esindajad: *avukat* S. Bailey ja *avukat* V. Cuschieri,

– Malta valitsus, esindaja: A. Buhagiar,

* Kohtumenetluse keel: malta.

– Tšehhi valitsus, esindajad: J. Vláčil ja M. Smolek,

– Hispaania valitsus, esindajad: A. Rubio González ja A. Gavela Llopis,

– Itaalia valitsus, esindaja: G. Palmieri, keda abistas *avvocato dello Stato* M. Russo,

– Austria valitsus, esindaja: G. Eberhard,

– Poola valitsus, esindaja: B. Majczyna,

– Euroopa Komisjon, esindajad: H. Støvlbæk ja J. Aquilina,

olles 1. juuni 2017. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

**otsuse**

1 Eelotsusetaotlus käsitleb ELTL artiklite 49, 52 ja 56 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. septembri 2005. aasta direktiivi 2005/36/EÜ kutsekvalifikatsioonide tunnustamise kohta (EÜT 2005, L 255, lk 22), muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. novembri 2013. aasta direktiiviga 2013/55/EL (ELT 2013, L 354, lk 132), (edaspidi „direktiiv 2005/36“) tõlgendamist.

2 Taotlus on esitatud kohtuvaidluses, mille poolteks on ühelt poolt Malta Dental Technologists Association (Malta Hambatehnikute Assotsiatsioon, edaspidi „MDTA“) ja John Salomone Reynaud ning teiselt poolt Superintendent tas-Saħħa Pubblika (rahvatervishoiu juht, Malta) ja Kunsill tal-Professjonijiet Kumplimentari għall-Mediċina (meditsiiniga seotud kutsealade nõukogu, Malta) (edaspidi „KPKM“), seoses kliiniliste hambatehnikute kutsekvalifikatsioonide tunnustamisega Maltal.

## Õiguslik raamistik

### *Liidu õigus*

3 Direktiivi 2005/36 põhjendus 3 on sõnastatud järgmiselt:

„Käesoleva direktiiviga liikmesriigis kutsekvalifikatsiooni omandanud isikutele antud tagatis pääseda teises liikmesriigis samale kutsealale ja sellel tegutseda vastava liikmesriigi enda kodanikega samadel tingimustel ei piira võõrspetsialisti kohustust järgida selles riigis kutsealal tegutsemiseks kehtestatud mittediskrimineerivaid tingimusi eeldusel, et viimased on objektiivselt põhjendatud ja proportsionaalsed.“

4 Selle direktiivi artikkel 1 „Eesmärk“ on sõnastatud järgmiselt:

„Käesolev direktiiv kehtestab korra, mille alusel liikmesriik, kes teeb reguleeritud kutsealal tegutsema hakkamise või sellel tegutsemise oma territooriumil sõltuvaks eriomase kutsekvalifikatsiooni omamisest (edaspidi „vastuvõttev liikmesriik“), peab vastaval kutsealal tegutsema hakkamiseks või sellel tegutsemiseks tunnustama teises liikmesriigis või teistes liikmesriikides (edaspidi „päritoluliikmesriik“) saadud kutsekvalifikatsioone, mis lubavad nimetatud kvalifikatsioone omaval isikul seal samal kutsealal töötada.

Käesoleva direktiiviga kehtestatakse ka eeskirjad, milles käsitletakse osalist juurdepääsu reguleeritud kutsealale ning teises liikmesriigis toimuva õppepraktika tunnustamist.“

5 Nimetatud direktiivi artikli 3 „Mõisted“ lõikes 1 on sätestatud:

„Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

a) *reguleeritud kutseala* – kutsetegevus või -tegevuste hulk, millel tegutsema hakkamist või tegutsemist või tegutsemise üht moodustest reguleerivad spetsiaalse kutsekvalifikatsiooni omamist kas otseselt või kaudselt käsitlevad õigus- või haldusnormid […];

b) *kutsekvalifikatsioon* – haridust tõendava dokumendiga, artikli 11 punkti a alapunktis i nimetatud pädevuskinnituse ja/või töökogemusega tõendatud kvalifikatsioon;

c) *kvalifikatsiooni tõendav dokument* – diplomid, tunnistused ja muud, liikmesriigi õigus- või haldusnormide kohaselt liikmesriigi pädeva asutuse väljaantud dokumendid, mis tõendavad peamiselt ühenduses omandatud kutsealase koolituse edukat läbimist. Kui esimene lause ei kohaldu, käsitletakse kvalifikatsiooni tõendavate dokumentidena lõikes 3 nimetatud kvalifikatsiooni tõendavat dokumenti;

[…]

e) *reguleeritud haridus ja koolitus* – antud kutsealal tegutsemisele suunatud koolitus, mis koosneb kursustest või vajadusel lisaks kursustele ka kutsealasest koolitusest või katseajast või kutsepraktikast.

[…]“.

6 Direktiivi artikkel 4 „Tunnustamise toime“ sätestab:

„1. Kutsekvalifikatsiooni tunnustamine vastuvõtva liikmesriigi poolt annab soodustatud isikutele võimaluse hakata kõnealuses liikmesriigis tegutsema samal kutsealal kui see, millele nad kvalifitseerusid päritoluliikmesriigis, ja tegutseda sellel kutsealal vastuvõtvas liikmesriigis selle kodanikega võrdsetel tingimustel.

2. Käesoleva direktiivi tähenduses on kutseala, millel taotleja soovib vastuvõtvas liikmesriigis tegutseda, sama mis kutseala, millele ta päritoluliikmesriigis kvalifitseerus, juhul, kui vastavad kutsetegevused on võrreldavad.

3. Erandina lõikest 1 antakse osaline juurdepääs kutsealale vastuvõtvas liikmesriigis artiklis 4f sätestatud tingimustel.“

7 Direktiivi 2005/36 artiklis 4f „Osaline juurdepääs“ on sätestatud:

„1. Vastuvõtva liikmesriigi pädev asutus lubab igal üksikjuhul eraldi oma territooriumil hakata osaliselt kutsealal tegutsema üksnes siis, kui on täidetud kõik järgmised tingimused:

a) kutsetöötaja on täielikult kvalifitseeritud tegutsema päritoluliikmesriigis kutsealal, mille jaoks taotletakse osalist juurdepääsu vastuvõtvas liikmesriigis;

[…]“.

8 Direktiivi III jaotise I peatüki pealkiri on „Haridust tõendavate dokumentide tunnustamise üldsüsteem“. See peatükk hõlmab direktiivi artikleid 10–14.

9 Direktiivi artiklis 10 „Reguleerimisala“ on sätestatud:

„Käesolevat peatükki kohaldatakse kõikide kutsealade suhtes, mida ei reguleerita käesoleva jaotise II ja III peatükiga […].“

10 Direktiivi 2005/36 artikkel 11 „Kvalifikatsiooni tase“ rühmitab artikli 13 ja artikli 14 lõike 6 kohaldamisel kutsekvalifikatsioonid.

11 Direktiivi artikli 13 „Tunnustamise tingimused“ lõike 1 esimeses lõigus on sätestatud:

„Kui reguleeritud kutsealal tegutsema hakkamine või sellel tegutsemine vastuvõtvas liikmesriigis sõltub eriomase kutsekvalifikatsiooni omamisest, võimaldab kõnealuse liikmesriigi pädev asutus taotlejatel sellel kutsealal tegutsema asuda või tegutseda oma kodanikega samadel tingimustel, kui neil on teises liikmesriigis viimase territooriumil sellel kutsealal tegutsema hakkamiseks või tegutsemiseks nõutav pädevuskinnitus või kvalifikatsiooni tõendav dokument, millele on osutatud artiklis 11.“

12 Direktiivi 2005/36 III jaotise III peatükk kannab nime „Tunnustamine koolituse miinimumnõuete kooskõlastamise alusel“. See peatükk hõlmab direktiivi artikleid 21–49.

13 Direktiivi 2005/36 artiklis 34 „Hambaarsti põhiõpe“ on sätestatud:

„1. Hambaarsti põhiõppesse lubamine eeldab diplomi või tunnistuse olemasolu, mis võimaldab alustada liikmesriigis kõnealuseid õpinguid ülikoolis või sellega võrdväärseks tunnistatud tasemel kõrgharidust andvas asutuses.

[…]

3. Hambaarsti põhiõpe annab kindluse, et kõnealune isik on omandanud järgmised teadmised ja oskused:

a) piisavad teadmised hambaarstitöö aluseks olevate teadusalade kohta ja teaduslike meetodite, sealhulgas bioloogiliste funktsioonide hindamispõhimõtete, teaduslikult tõestatud faktide hindamise ja andmete analüüsi hea mõistmine;

b) terve ja haige inimese ehituse, füsioloogia ja käitumise, samuti inimese tervisliku seisundi ja füüsilise ning sotsiaalse keskkonna vahelise seose piisav mõistmine, niivõrd kui need faktorid mõjutavad hambaarstitööd;

c) nii tervete kui haigete hammaste, suu, lõualuude ja kaasnevate kudede struktuuri ja funktsiooni, samuti nende ja patsiendi tervisliku seisundi ja füüsilise ning sotsiaalse heaolu vahelise seose piisav tundmine;

d) hambaarstile hammaste, suu, lõualuude ja kaasnevate kudede anomaaliatest, kahjustustest ja haigustest, samuti ennetavast, diagnostilisest ja terapeutilisest hambaarstitööst täielikku pilti andvate kliiniliste distsipliinide ja meetodite piisav tundmine;

e) nõuetekohane kliinilise töö kogemus asjakohase järelevalve all.

See koolitus peab talle andma hammaste, suu, lõualuude ja kaasnevate kudede anomaaliate ja haiguste ennetamise, diagnoosimise ning ravimise läbiviimiseks vajalikud oskused.“

14 Direktiivi artiklis 36 „Hambaarsti kutsetegevus“ on sätestatud:

„1. Käesoleva direktiivi kohaldamisel käsitletakse hambaarsti kutsetegevusena lõikes 3 määratletud tegevusi, millega tegeletakse V lisa punktis 5.3.2 loetletud kutsekvalifikatsiooni raames.

2. Hambaarsti kutse tugineb artiklis 34 nimetatud hambaarsti koolitusel ja see on muudest meditsiinilistest üld- ja erikutsetest eristuv eriomane kutseala. Hambaarstina tegutsemiseks on vaja V lisa punktis 5.3.2 nimetatud kvalifikatsiooni tõendavat dokumenti. […]

3. Liikmesriigid tagavad, et hambaarstid oleksid üldiselt võimelised hakkama tegutsema ja tegutsema hambaid, suud, lõualuid ja kaasnevaid kudesid mõjutavate anomaaliate ja haiguste ennetamise, diagnoosimise ja raviga, arvestades piisaval määral V lisa punktis 5.3.2 sätestatud võrdluskuupäevadel kehtivaid kutse-eetikat käsitlevaid normatiivakte ja korda.“

### *Malta õigus*

15 Tervishoiu kutsealade seaduse (Malta seaduste peatükk 464) (Att dwar il-Professjonijiet tas-Saħħa (Kapitolu 464 tal-Liġijiet ta’ Malta)) artiklis 2 on „meditsiiniga seotud kutseala spetsialist“ määratletud kui „tervishoiuvaldkonna spetsialist, kelle nimi on kantud artiklis 28 osutatud meditsiiniga seotud kutsealade registrisse“.

16 Seaduse artikli 25 lõikes 1 on sätestatud:

„Keegi ei tohi tegutseda ühelgi meditsiiniga seotud kutsealal, kui ta nimi ei ole kantud vastavalt käesoleva seaduse sätetele asjakohasesse registrisse, mida peab [KPKM].“

17 Selle seaduse artikli 28 lõige 1 sätestab:

„[KPKM] peab eraldi registreid iga III lisas […] loetletud meditsiiniga seotud kutseala kohta, millesse kantakse asjaomase isiku avalduse põhjal Malta või mõne muu liikmesriigi kodanik, kellel on:

a) ettekirjutusele vastav kvalifikatsioon, mis on omandatud Malta Ülikoolis või koolitusasutuses, või pärast tervishoiuministeeriumi korraldatud koolitust kutsealal, mille kohta peetakse eraldi registrit, või

b) liikmesriigis omandatud kvalifikatsioon, mis on tunnustatud vastavalt kutsealade vastastikuse tunnustamise seadusele või vastavalt selle seaduse alusel antud määrusele, või

c) kvalifikatsioon sellel kutsealal, mis on omandatud muust ülikoolist või haridusasutusest, mida [KPKM] tunnustab,

tingimusel, et sellise kvalifikatsiooni jaoks võib [KPKM] nõuda, et asjaomane isik sooritab kutsealase pädevuse ja keeleoskuse testid.“

18 Tervishoiu kutsealade seaduse (Malta seaduste peatükk 464) III lisas, milles on loetletud meditsiiniga seotud kutsealad, nimetatakse hambatehniku kutseala, mitte aga kliinilise hambatehniku kutseala.

## Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

19 MDTA ja J. S. Reynaud esitasid eelotsusetaotluse esitanud kohtule taotluse tunnustada Maltal kliinilise hambatehniku kutsekvalifikatsioone. Oma taotlusega palusid nad rahvatervishoiu juhil ja KPKMil registreerida Maltal kliinilised hambatehnikud, keda on tunnustatud teistes liikmesriikides, ja

võimaldada neil kliinilistel hambatehnikutel nimetatud liikmesriigis oma kutsealal tegutseda. Lisaks soovisid MDTA ja J. S. Reynaud saada kinnitust, et kliinilised hambatehnikud võivad oma kutsealal tegutseda, ilma et hambaarst peaks patsiendi nende juurde suunama.

20 Kliinilised hambatehnikud on spetsialistid hambaseadmete, sealhulgas hambaproteeside ehk kunsthammaste valmistamise valdkonnas, kes teostavad ka äravõetavatele ja kinnistele hambaproteesidele parandus- ja muutmistööd.

21 MDTA ja J. S. Reynaud täpsustavad, et kliinilise hambatehniku tegevus ei tekita patsientidele pöördumatu kahju riski, kuna kui hambaseade on puudulik, siis selle ainus tagajärg on, et seadet tuleb kohandada või see asendada.

22 Eelotsusetaotlusest ilmneb, et Maltal ei tunnustata kliinilisi hambatehnikuid ja et seetõttu ei saa nad oma kutsealal tegutseda; nimetatud liikmesriigis on tunnustatud ja registreeritud vaid hambatehniku kutseala.

23 MDTA ja J. S. Reynaud ei taotle kliinilise hambatehniku kutseala tunnustamist eraldi hambatehniku kutsealast, vaid seda, et kliinilised hambatehnikud lisataks KPKMi poolt peetavasse hambatehnikute registrisse.

24 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et MDTA ja J. S. Reynaud' taotlus puudutab Maltale kolida soovivate isikute piiriülest tegutsemist kliinilise hambatehniku kutsealal. Ta lisab, et Malta õigusnormid ei kohtle sellega seoses erinevalt Malta ja teiste liikmesriikide kodanikke, kuna kliinilise hambatehniku kutseala ei ole üldse tunnustatud, sõltumata asjaomaste isikute kodakondsusest.

25 Leides, et põhikohtuasja vaidluse lahendamine sõltub ELTL artiklite 49, 52 ja 56 ning direktiivi 2005/36 tõlgendamisest, otsustas Prim'Awla tal-Qorti Ċivili (tsiviilkohtu esimene koda, Malta) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas Malta tervishoiuorganite keeld või nende keeldumine tunnustamast kliinilise hambatehniku ehk denturisti kutseala, mille tagajärjel, vaatamata seaduse alusel diskrimineerimise puudumisele, teiste liikmesriikide kodanikel, kes on esitanud asjakohase taotluse, tegelikult takistatakse Maltal oma kutsealal tegevust alustada, on olukorras, kus ei ole ohtu rahvatervisele, vastuolus ühtse turu loomist reguleerivate põhimõtete ja õigusnormidega, eelkõige nendega, mis tulenevad ELTL artiklitest 49, 52 ja 56?

2 Kas direktiivi [2005/36] tuleks kohaldada kliiniliste hambatehnikute suhtes, arvestades asjaolu, et kui protees osutub defektseks, on ainus tagajärg see, et defektset hambaseadet tuleks kohandada või see asendada, ilma et see kujutaks endast patsiendile mingit ohtu?

3. Kas Malta tervishoiuorganite kehtestatud keeld, mis on käesolevas kohtuasjas vaidlustatud, võib teenida rahvatervise kõrge kaitsetaseme tagamise eesmärki, kui iga defektse proteesi võib asendada ilma patsiendile ohtu tekitamata?

4. Kas viis, kuidas [rahvatervishoiu juht] tõlgenda[b] ja rakenda[b] direktiivi [2005/36] kliiniliste hambatehnikute suhtes, kes on taotlenud samade Malta tervishoiuorganite poolset tunnustamist, kujutab endast proportsionaalsuse põhimõtte rikkumist?“

**Eelotsusetaotluse vastuvõetavus**

26 Malta valitsus väidab oma kirjalikes seisukohtades, et eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimused on vastuvõetamatud, kuna esiteks on need esitatud siseriikliku menetluse liiga varases staadiumis, mis ei anna pooltele võimalust esitada oma tõendeid; teiseks tuginevad need ekslikule hüpoteesile, et

kliinilise hambatehniku tegevus ei tekita ohtu inimtervisele; ja kolmandaks tuginevad need ekslikule järeldusele, et teistest liikmesriikidest pärit kliinilistel hambatehnikutel on võimatu Maltal oma kutsetegevust teostada.

27 Austria valitsus kahtleb oma kirjalikes seisukohtades selles, kas Euroopa Kohus on pädev vastama esitatud küsimustele, kuna põhikohtuasjas puudub mis tahes piiriülene element, sest kaebuse esitanud MDTA on Malta ühendus.

28 Sellega seoses tuleb meenutada, et eeldatakse niisuguste liidu õiguse tõlgendamise küsimuste asjakohasust, mille liikmesriigi kohus on esitanud õiguslikus ja faktilises raamistikus, mille ta on määratlenud omal vastutusel ja mille täpsust Euroopa Kohus ei pea kontrollima. Euroopa Kohus võib liikmesriigi kohtu esitatud eelotsusetaotluse jätta läbi vaatamata üksnes juhul, kui on ilmne, et taotletaval liidu õiguse tõlgendamisel puudub igasugune seos põhikohtuasja faktiliste asjaolude või esemega, kui probleem on hüpoteetiline või kui Euroopa Kohtule ei ole teada vajalikke faktilisi või õiguslikke asjaolusid, et anda tarvilik vastus talle esitatud küsimustele (vt eelkõige kohtuotsus, 6.9.2016, Petruhhin, C-182/15, EU:C:2016:630, punkt 20 ja seal viidatud kohtupraktika).

29 Lisaks on siseriikliku kohtu otsustada, millises menetlusstaadiumis on tal vaja esitada Euroopa Kohtule eelotsuse küsimus (kohtuotsus, 17.4.2007, AGM-COS.MET, C-470/03, EU:C:2007:213, punkt 45 ja seal viidatud kohtupraktika).

30 Mis puudutab seda, et Austria valitsuse arvates puudub põhikohtuasjal väidetavalt piiriülene element, siis tuleb märkida, et peale asjaolu, et küsimused ei puuduta üksnes EL toimimise lepingut, vaid ka direktiivi 2005/36, pöördus eelotsusetaotluse esitanud kohus Euroopa Kohtu poole menetluses, mis puudutas liikmesriigi õigusnormide õiguspärasust ja mille oli algatanud hambatehnikute liit, see tähendab MDTA, kusjuures neid norme kohaldatakse mitte üksnes Malta kodanikele vaid ka teiste liikmesriikide kodanikele. Seetõttu mõjutab otsus, mille see kohus teeb pärast Euroopa Kohtu otsust, ka viimati nimetatud kodanikke (vt selle kohta kohtuotsused, 8.5.2013, Libert jt, C-197/11 ja C-203/11, EU:C:2013:288, punkt 35, ja 15.11.2016, Ullens de Schooten, C-268/15, EU:C:2016:874, punkt 51).

31 Sellest tuleneb, et eelotsusetaotlus on vastuvõetav.

## Sisulised küsimused

32 Nende küsimustega, mida tuleb käsitleda koos, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas EL toimimise lepingu põhivabadusi puudutavaid sätteid ja direktiivi 2005/36 sätteid tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus sellised liikmesriigi õigusnormid, nagu käsitletakse põhikohtuasjas, mis näevad ette, et hambatehniku kutsealal tuleb tegutseda koostöös hambaarstiga, kuna see nõue on nimetatud õigusnormide alusel kohaldatav kliinilistele hambatehnikutele, kes on oma kutsekvalifikatsiooni saanud mõnes muus liikmesriigis ja kes soovivad oma kutsealal tegutseda esimesena mainitud liikmesriigis.

33 Esmalt tuleb märkida, et direktiivi 2005/36 artikli 1 kohaselt kehtestab see direktiiv korra, mille alusel vastuvõttev liikmesriik, kes teeb reguleeritud kutsealal tegutsema hakkamise või sellel tegutsemise oma territooriumil sõltuvaks eriomase kutsekvalifikatsiooni omamisest, peab vastaval kutsealal tegutsema hakkamiseks või sellel tegutsemiseks tunnustama teises liikmesriigis või teistes liikmesriikides, see tähendab päritoluliikmesriikides saadud kutsekvalifikatsioone, mis lubavad nimetatud kvalifikatsioone omaval isikul seal samal kutsealal töötada.

34 Direktiivi artikli 3 lõike 1 punkti a kohaselt on mõistega „reguleeritud kutseala“ hõlmatud kutsetegevus või -tegevuste hulk, millel tegutsema hakkamist või tegutsemist või tegutsemise üht moodustest reguleerivad spetsiaalse kutsekvalifikatsiooni omamist kas otseselt või kaudselt käsitlevad õigus- või

haldusnormid. Niisiis tuleneb kõnealuse direktiivi tähenduses mõiste „reguleeritud kutseala“ määratlus liidu õigusest (kohtuotsus, 6.10.2015, Brouillard, C-298/14, EU:C:2015:652, punkt 36 ja seal viidatud kohtupraktika).

35 Direktiivi 2005/36 artikli 3 lõike 1 punktidest b, c ja e nähtub, et direktiivi artikli 3 lõike 1 punktis a sisalduv mõiste „eriomane kutsekvalifikatsioon“ viitab dokumendiga tõendatud mis tahes kvalifikatsioonile, mis on konkreetselt loodud kvalifikatsiooni omavate isikute ettevalmistamiseks, et töötada kindlal kutsealal (vt selle kohta kohtuotsus, 6.10.2015, Brouillard, C-298/14, EU:C:2015:652, punkt 38).

36 Nagu ilmneb eelotsusetaotlusest, siis tervishoiu kutsealade seaduse (Malta seaduste peatükk 464) artiklis 28 nõutud ülikoolitaseme õpingud, mis on nõutud meditsiiniga seotud kutsealadel tegutsema hakkamiseks, peavad konkreetselt silmas kvalifikatsiooni omavate isikute ettevalmistamist nimetatud kutsealadel tegutsemiseks. Viidatud seaduse III lisa nimetab meditsiiniga seotud kutsealade hulgas hambatehniku kutseala.

37 Ilma et see mõjutaks eelotsusetaotluse esitanud kohtu teostatavat kontrolli direktiivi 2005/36 artikli 3 lõike 1 punktide b, c ja e järgimise üle Malta õigusega sätestatud hambatehnikute kutsekvalifikatsiooni nõuete osas, tuleb seetõttu järeldada, et hambatehniku kutseala on nimetatud direktiivi artikli 3 lõike 1 punkti a tähenduses Maltal reguleeritud kutseala.

38 Kuna hambatehniku kutseala ei ole direktiivi 2005/36 III jaotise II ja III peatüki sätetes käsitletud, kehtib sellele nimetatud jaotise I peatükis ja eelkõige direktiivi artiklites 10–14 sätestatud haridust tõendavate dokumentide tunnustamise üldsüsteem.

39 Direktiivi artikli 13 lõike 1 esimeses lõigus on märgitud, et kui reguleeritud kutsealal tegutsema hakkamine või sellel tegutsemine vastuvõtvas liikmesriigis sõltub eriomase kutsekvalifikatsiooni omamisest, võimaldab kõnealuse liikmesriigi pädev asutus taotlejatel sellel kutsealal tegutsema asuda või tegutseda oma kodanikega samadel tingimustel, kui neil on teises liikmesriigis viimase territooriumil sellel kutsealal tegutsema hakkamiseks või tegutsemiseks nõutav pädevuskinnitus või kvalifikatsiooni tõendav dokument, millele on osutatud sama direktiivi artiklis 11.

40 Direktiivi 2005/36 artikli 13 lõike 1 esimeses lõigus esitatud väljendit „sellel kutsealal“ tuleb tõlgendada nii, et sellega peetakse silmas kutsealasid, mis päritoluliikmesriigis on hõlmatava tegevuse osas kas identsed või analoogsed või teatud juhtudel pelgalt samaväärsed (vt selle kohta kohtuotsus, 19.1.2006, Colegio de Ingenieros de Caminos, Canales y Puertos, C-330/03, EU:C:2006:45, punkt 20).

41 Eelotsusetaotluse esitanud kohus peab arvesse võtma kõiki kõnealuse kutsealaga hõlmatud tegevusi mõlemas asjaomases liikmesriigis, see tähendab hambatehniku kutseala Maltal ja kliinilise hambatehniku kutseala muus liikmesriigis, et määrata kindlaks, kas tegu on tõepoolest sama kutsealaga direktiivi 2005/36 artikli 13 lõike 1 esimese lõigu tähenduses (vt selle kohta kohtuotsus, 19.1.2006, Colegio de Ingenieros de Caminos, Canales y Puertos, C-330/03, EU:C:2006:45, punkt 20).

42 Sellega seoses tuleb sedastada, et Euroopa Kohtule esitatud toimikust ilmneb, et põhikohtuasjas ei keelanud Malta ametiasutused kliinilistel hambatehnikutel tegutseda hambatehniku kutsealal, kuivõrd kliiniliste hambatehnikute tegevusvaldkonnad ja nende kutsekvalifikatsioon vastasid Malta hambatehnikute omadele.

43 Ilma et see mõjutaks eelotsusetaotluse esitanud kohtu poolt käesoleva kohtuotsuse punktis 41 toodud kriteeriumide alusel teostatavat kontrolli, ei saa selles olukorras välistada, et hambatehniku ja kliinilise hambatehniku kutseala saab lugeda samaks kutsealaks direktiivi 2005/36 artikli 13 lõike 1 esimese lõigu tähenduses.

44 Eelotsusetaotluses esile tõstetud asjaolu, et päritoluliikmesriigis kliiniliselt hambatehnikult nõutud kvalifikatsioon läheb kaugemale vastuvõtvas liikmesriigis reguleeritud kutsealaks oleva hambatehniku kutseala kvalifikatsioonist, ei ole siin asjassepuutuv.

45 Siiski tuleb analüüsida Malta õigusnormides kehtestatud nõuet, et Malta hambatehnikud peavad tegutsema koostöös hambaarstiga ning need hambatehnikud ei tohi töötada vahetult patsientidega ilma sellise hambaarsti vahenduseta.

46 Sellega seoses tuleb märkida, et direktiiv 2005/36 ei ühtlusta hambatehniku või kliinilise hambatehniku kutsealal tegutsemise tingimusi kui selliseid.

47 Nagu märkis ka sisuliselt kohtujurist oma ettepaneku punktis 13, ilmneb direktiivi 2005/36 artiklist 4 tõlgendatuna koostoimes selle direktiivi põhjendusega 3, et vastuvõttev liikmesriik võib liidu õigust järgides kindlaks määrata reguleeritud kutsealal tegutsemise tingimused.

48 Seetõttu ei saa isik, kes oma päritoluliikmesriigis tegutses kliinilise hambatehnikuna, tugineda direktiivile 2005/36, et vaielda vastu nõudele, et hambatehniku kutsealal saab tegutseda koostöös hambaarstiga, nagu see toimus põhikohtuasjas.

49 Nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 13 sisuliselt märgib, sunniks vastupidine olukord liikmesriiki kopeerima mõnel kutsealal tegutsemise tingimused teistes liikmesriikides valitsevate pealt ja võimaldaks kasutada seda direktiivi vahendina, et hiilida mööda reguleeritud kutsealadel tegutsemise nõuetest, kuigi neid ei ole ühtlustatud.

50 Ehkki kliinilise hambatehniku teatud tegevus võib kuuluda hambaarsti tegevuse alla ja kuigi direktiivi 2005/36 artikliga 4f on teatud tingimustel sätestatud osaline juurdepääs kutsealale, tuleb siiski igal juhul meelde tuletada, et põhikohtuasja kaebuse esitajad ei olnud kordagi taotlenud selle artikli lõike 1 punkti a alusel osalist juurdepääsu hambaarsti kutsealale.

51 Ilma et oleks seega isegi vaja lahendada küsimust, kas selline osaline juurdepääs oleks siinses asjas õiguslikult võimalik, tuleb sedastada, et põhikohtuasja asjaoludel ei ole direktiivi 2005/36 artikkel 4f kohaldatav.

52 Lisaks tuleb hinnata, kas hambatehniku või kliinilise hambatehniku kutsealal tegutsemise tingimuste osas, mida ei ole direktiiviga 2005/36 ühtlustatud, on EL toimimise lepinguga kooskõlas nõue, et hambatehnik töötaks koos hambaarstiga.

53 Sellega seoses tuleb meenutada, et liikmesriigid peavad teostama oma pädevust määrata kindlaks eelmises punktis toodud tingimused, järgides EL toimimise lepinguga tagatud põhivabadusi (vt analoogia alusel kohtuotsus, 27.6.2013, Nasiopoulos, C-575/11, EU:C:2013:430, punkt 20 ja seal viidatud kohtupraktika).

54 On küll tõsi, et vastavalt ELTL artikli 168 lõikele 7, nagu seda on tõlgendanud Euroopa Kohus, ei mõjuta liidu õigus liikmesriikide pädevust tervishoiuteenust reguleerivate sätete vastuvõtmisel. Selle pädevuse teostamisel peavad liikmesriigid siiski järgima liidu õigust, eelkõige asutamisvabadust käsitlevaid EL toimimise lepingu sätteid, mis keelavad liikmesriikidel kehtestada või säilitada kõnesoleva vabaduse õigustamatuid piiranguid tervishoiu valdkonnas (kohtuotsus, 26.9.2013, Ottica New Line, C-539/11, EU:C:2013:591, punkt 24 ja seal viidatud kohtupraktika).

55 Sellega seoses tuleb sedastada, et kuivõrd kliinilistel hambatehnikutel on päritoluliikmesriigis õigus töötada vahetult patsientidega ilma hambaarsti kohustusliku vahendamiseta, võib sellise vahendamise nõue, mis on sätestatud vastuvõtva liikmesriigi õigusnormides hambatehnikutele, muuta ELTL artiklis 49 tagatud asutamisvabaduse kasutamise vähem atraktiivseks.

56 Väljakujunenud kohtupraktika järgi võivad asutamisvabaduse piirangud, mis on kohaldatavad kodakondsusel põhineva diskrimineerimiseta, olla õigustatud ülekaaluka üldise huvi tõttu, kui need on taotletava eesmärgi saavutamiseks sobivad ega lähe kaugemale, kui on selle eesmärgi saavutamiseks vajalik (kohtuotsus, 26.9.2013, Ottica New Line, C-539/11, EU:C:2013:591, punkt 33 ja seal viidatud kohtupraktika).

57 Põhikohtuasjas tugineb viidatud kohustusliku vahendamise nõue eeldusele, et üksnes need isikud, kes on läbinud direktiivi 2005/36 artiklis 34 märgitud hambaarsti õppe ja kellel on hambaarsti põhiõppe kutsekvalifikatsiooni tõendav dokument, on piisavalt kvalifitseeritud teostama nimetatud direktiivi artikli 36 lõikes 3 osundatud hambaid, suud, lõualuid ja kaasnevaid kudesid mõjutavate anomaaliate ja haiguste ennetus-, diagnoosimis- ja ravitegevusi.

58 Neil asjaoludel on hambaarsti kohustuslikul osalemisel patsiendi ravis, kellele hambatehnik osutab oma teenuseid, eesmärk tagada rahvatervise kaitse, mis on ülekaalukas üldine huvi, mis võib põhjendada asutamisvabaduse piirangut.

59 Seetõttu tuleb kontrollida, kas põhikohtuasjas käsitletud keeld on taotletud eesmärgi saavutamiseks sobiv ega lähe kaugemale, kui on nimetatud eesmärgi saavutamiseks vajalik.

60 Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt tuleb liikmesriigi poolt proportsionaalsuse põhimõtte järgimisele hinnangu andmisel arvestada esiteks asjaolu, et inimeste elu ja tervis on EL toimimise lepinguga kaitstud hüvede ja huvide hulgas esikohal, ning teiseks seda, et liikmesriigid võivad otsustada, millisel tasemel nad kavatsevad rahvatervise kaitse tagada ja kuidas selline tase saavutatakse. Kuna see tase võib liikmesriigiti varieeruda, tuleb tunnustada liikmesriikide kaalutlusruumi olemasolu selles valdkonnas (vt selle kohta kohtuotsus, 19.10.2016, Deutsche Parkinson Vereinigung, C-148/15, EU:C:2016:776, punkt 30 ja seal viidatud kohtupraktika).

61 Samal ajal nõuab rahvatervis selle kaitseks võetud liikmesriigi meetmete hindamisel erilist hoolsust (vt selle kohta kohtuotsus, 27.6.2013, Nasiopoulos, C-575/11, EU:C:2013:430, punkt 27).

62 Võttes arvesse patsiendi tervisele esinevat riski, mis on lahutamatu osa kõigist käesoleva kohtuotsuse punktis 57 toodud tegevustest, rahvatervise kaitse eesmärgi tähtsust ning liikmesriikidele selle eesmärgi rakendamiseks jäetud kaalutlusruumi, mida meenutati käesoleva kohtuotsuse punktis 60, tuleb märkida, et hambaarsti kohustusliku sekkumise nõue on sobiv selle eesmärgi saavutamiseks ega lähe kaugemale sellest, mis on selle saavutamiseks vajalik, nagu märkis ka kohtujurist oma ettepaneku punktides 26–30.

63 Kõiki eelnevaid kaalutlusi silmas pidades tuleb esitatud küsimustele vastata, et ELTL artiklit 49 ja direktiivi 2005/36 artikli 4 lõiget 1 ning artikli 13 lõike 1 esimest lõiku tuleb tõlgendada nii, et nendega ei ole vastuolus sellised liikmesriigi õigusnormid, nagu käsitletakse põhikohtuasjas, mis näevad ette, et hambatehniku kutseala tuleb teostada koostöös hambaarstiga, kuivõrd see nõue on nimetatud õigusnormide alusel kohaldatav kliinilistele hambatehnikutele, kes on oma kutsekvalifikatsiooni saanud mõnes muus liikmesriigis ja kes soovivad oma kutsealal tegutseda esimesena mainitud liikmesriigis.

## Kohtukulud

64 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (kolmas koda) otsustab:

**ELTL artiklit 49 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. septembri 2005. aasta direktiivi 2005/36/EÜ kutsekvalifikatsioonide tunnustamise kohta, muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. novembri 2013. aasta direktiiviga 2013/55/EL, artikli 4 lõiget 1 ning artikli 13 lõike 1 esimest lõiku tuleb tõlgendada nii, et nendega ei ole vastuolus sellised liikmesriigi õigusnormid, nagu käsitletakse põhikohtuasjas, mis näevad ette, et hambatehniku kutseala tuleb teostada koostöös hambaarstiga, kuivõrd see nõue on nimetatud õigusnormide alusel kohaldatav kliinilistele hambatehnikutele, kes on oma kutsekvalifikatsiooni saanud mõnes muus liikmesriigis ja kes soovivad oma kutsealal tegutseda esimesena mainitud liikmesriigis.**

Allkirjad